

Perly z hebrejského Matouše 10 - Matouš 4:12-16

NG: Šalom, vítejte v desátém dílu Perel z hebrejských evangelií. Keitho, toto by mohl být poslední díl.

KJ: To je ten díl, na který jsi čekal, že? Poslední z pilotní série.

NG: Podaří-li se nám dostat se přes ni, budeme mít pilotní sérii. Potom uděláme retrospektivu, podíváme se zpátky a řekneme: „Můžeme si dovolit v tom pokračovat? Dostává se to poselství ven? Děláme dobrou práci?“ To je pro mne to nejdůležitější, jestli děláme dobrou práci, když jdeme do těchto zdrojů a toto učíme.

KJ: Mohl bys na konci tohoto dílu pozvat lidi, aby komentovali? Říct jim, co by mohli dělat?

NG: Určitě ano. Dnes tedy děláme desátou část hebrejského Matouše. Ta je v hebrejském Matoušovi velice krátká. Jsou to verše 12 až 16, přičemž 14 až 16 jsou z Izajáše. Mohli byste říct, že o tom se nedá moc mluvit. Ale dá, protože to pozadí je zde *velice* komplikované.

KJ: A je to úžasné.

NG: Přečtu těch pět veršů. VAJHI BAJAMIM HAHAM VAJIŠMA JUŠEA KI NIMCA JOCHANAN BEMASAR VAJELECH EL HAGILGAL, „A stalo se v těch dnech, a Ješua slyšel, že Jan byl vsazen do vězení, a šel do Gilgálu“. VEJAVO EL NAZAREL, VAJIŠKON BEKFAR NAHUM RAMATA, BELA'AZ MARITMA, BIKSEH EREC ZEVULUN, „A prošel Nazaretem...“ O tom musíme mluvit, „A pobýval v Kfar Nahum“, Kafarnaum, RAMATA, „v cizí řeči MARITMA, „na okraji země Zebulun“, nebo „Zebulun“, LEKAJEM MA ŠE'AMAR JEŠAJAHU HANA VI, „aby se naplnilo to, co řekl prorok Izajáš“, ARCAH ZEVULUN VEARCAH NAFTALI DERECH HAJAM AVAR ET HAJARDEN GALIL HAGOJIM HA'AM HA HOLCHIM BECHOŠECH RA'U OR GADOL JOŠVEI B'EREC ZALMAVET OR NAGA ALEICHEM. Doslova se to dá přeložit: „k té zemi Zebuluna, k té zemi Naftaliho, cestou moře, minul/přešel Jordan, tu Galileu těch národů. Lidé, kteří chodí v temnotě, viděli veliké světlo. Na ty přebývající v zemi stínu smrti svítalo velké světlo“. Kde začít? Je toho tolik.

KJ: Už jsme mluvili o Janovi, mluvili jsme o Ješuoovi, jak přišel ke křtu. A pak tu zčista jasna máme větu, kterou bych normálně přešel, v angličtině zní takto: „Když slyšel, že byl Jan uvězněn, stáhl se do Galileje“. Tím musíme začít.

NG: Zaměřím se na ten výrok „stáhl se do Galileje“. Můžeme tím začít?

KJ: Nezačneme tím, že slyšel zvěst? Nebylo to na netu, neměli CNN ani Fox News. Musel být mezi lidmi a ti něco říkali. To, že byl Jan vsazen do vězení, musela být veliká zpráva. Ješua byl ponořen, byl zkoušen, možná to byla rodinná informace, ale to si nemyslím, myslím, že to bylo větší. To, že byl Jan vsazen do vězení, získalo jeho pozornost. Alespoň takovou, že Matouš si řekl: „Je třeba zmínit, co se dělo. Tato zvěst, to, co se stalo, že Jan jde do vězení, nepromluvíme o tom aspoň trochu?“ Myslím, že je to dost významné.

NG: Skočíme tedy kupředu, do 14. kapitoly Matouše.

KJ: Můžeme jít i do paralely v šesté kapitole Marka, chceš-li trochu synoptické práce.

NG: Můžeme udělat nějakou synopsi. Je tu významný synoptický materiál. Rád bych začal u Matouše. Přečtu z NRSV, a později, až se dostaneme do 14. kapitoly Matouše, bude-li to Boží vůle, pak se můžeme podívat na hebrejského Matouše a na ty rozdíly tam. „Ale v té době slyšel vládce Herodes zprávy o Ježíši“. Kdo je ten vládce Herodes?

KJ: To není ten první Herodes, že? To je ten *druhý* Herodes.

NG: Herodů je celá řada. Ale pokračujme: „A řekl svým služebníkům: ‚To je Jan Křtitel. Byl vzkříšen z mrtvých, proto je při něm taková moc‘. Neboť Herodes Jana uvěznil...“ Tady je něco, čemu říkáme retrospektiva. Není to, když se to děje; on na to vzpomíná. „Neboť Herodes Jana uvěznil...“ Tomu říkáme předminulý čas, minulost před

minulostí. „Herodes Jana zajal, svázal a dal do vězení kvůli Herodiadě, manželce jeho bratra Filipa, protože mu Jan říkal: ‚Není to podle zákona, ji mít‘. I když ho chtěl Herodes usmrtit, bál se davu, protože ho považovali za proroka. Když ale přišel den Herodových narozenin..“ To je retrospektiva, to už se událo dlouho předtím, „dcera Herodiady tancovala před tou společností, a potěšila Heroda natolik, že jí pod přísahou slíbil dát vše, oč by požádala“. To samozřejmě přináší paralelu k Ester, kde král říká: „Požádej mne o polovinu království“. „Pobídnuta svou matkou, řekla: ‚Dej mi hlavu Jana Křtitele, tady na tácu‘. Král se zarmoutil, ale kvůli své přísaze a kvůli hostům přikázal, aby to bylo dáno. Poslal a nechal Jana ve vězení setnout. Hlava byla přinesena na tácu a dána té dívce, která ji donesla své matce. Jeho učedníci přišli a vzali to tělo a pohřbili je. Pak šli a řekli to Ježíši.“

To je tedy verze ze 14. kapitoly Matouše. Teď tě nechám přečíst tu paralelu z Marka.

KJ: Dobře. Marek 6,14: „A král Herodes o tom uslyšel, neboť jeho jméno se stalo dobře známým a lidé říkali: ‚Jan Křtitel byl vzkříšen z mrtvých, proto se při něm projevuje tato zázračná moc‘. Jiní ale říkali: ‚On je Eliáš‘ a jiní říkali: ‚Je to prorok jako jeden z dávných proroků‘. Když o tom ale slyšel Herodes, stále opakoval: ‚Jan, jehož jsem s‘al, byl vzkříšen.‘ Neboť sám Herodes..“

NG: Dobře. Mluví tedy o Ješuuvi a říkají: „Jak to, že je v té pustině další osoba, která tyto věci dělá?“

KJ: Přesně tak.

NG: Říkají tady: „Nezbavili jsme se snad Jana Křtitele?“

KJ: Tak. Tady se říká: „Neboť sám Herodes poslal a Jana zajal a uvrhl do vězení kvůli Herodiadě, manželce jeho bratra Filipa, protože se s ní oženil“. Mohu se tady na chvíli zastavit? V Markovi, ještě před setnutím a tím vším okolo, je paralela. Proč byl dán Jan do vězení? Jasně se tu říká, že kvůli Herodiadě, manželce jeho bratra Filipa, protože se s ní oženil. Tím důvodem bylo, že se rozhodl ji získat. A ona říkala: „Ten chlap o nás mluví špatně“. To asi tak bylo, protože ten příběh také říká, že to byla ona, kdo řekl: „Nestačí mi, že je ve vězení, chci jeho hlavu“.

NG: Ano, a budeme se k tomu muset vrátit v dílu Plus, protože jsou věci, které chci o Herodovi sdílet, o tomto konkrétním Herodovi, o němž se zatím neví přesně, který to byl, protože je tu řada lidí se jménem Herodes. To velice mate, až natolik, že jsou badatelé, kteří říkají, že je v Novém zákonu chyba, protože identifikují tohoto bratra jako „Filipa“, ale existuje ještě další bratr jménem Filip, takže jiní říkají: „Nový zákon to má dobře, to ty ostatní zdroje tam mají chybu“. Prostě je tady zmatek, jen v tomto příběhu je přinejmenším pět lidí, kteří se jmenují Herodes. A ta manželka se ještě ke všemu jmenuje Herodias..

KJ: Co tedy stojí za komentář, jen na základě toho verše z Matouše?

NG: Chci ještě jen rychle přečíst tu zbývající část Marka 6:18: „Neboť Jan říkal Herodovi: ‚Je nezákonné, abys měl manželku svého bratra‘.“ A potom, Lukáš 3:19: „Ale Herodes ten Tetrarcha, jehož napomínal kvůli Herodiadě, manželce jeho bratra, a ke všemu tomu zlu, jehož se Herodes dopustil, přidal ještě to, že zavřel Jana do vězení.“ Jan je tedy uvržen do vězení, a já se ptám, protože budeme mluvit o tom, co Herodes udělal špatně, alespoň z pohledu Jana, co způsobilo, že ho Jan napomínal a říkal, že to není legitimní manželství, když se oženil s manželkou svého bratra. Chci si to nechat do dílu Plus, protože chci mluvit o tom, proč šel Ješua do Galileje. Píše se tam, že se Ješua vrací do Galileje?

KJ: Ano. Tady se v anglickém překladu píše: „Když slyšel, že byl Jan uvězněn, stáhl se do Galileje“.

NG: Šel tedy z nějakého jiného místa do Galileje. Ze kterého místa to bylo? Když jsem to četl poprvé, řekl jsem si: „Moment, ta hebrejšтина se od anglického překladu z řečtiny poněkud liší“. Když to čtu v angličtině a v řečtině, do níž jsem se díval také, řekl jsem si, že tady něco nehraje. Vyhledal jsem si dokonce i to řecké slovo „stáhl se“. Co znamená, že „se stáhl“? Slovníky vysvětlují, že to slovo znamená „jít zpátky“. Můžete to tedy přeložit „Stáhl se do Galileje“ nebo „Vrátil se do Galileje“. Ale odkud? Odkud šel zpět do Galileje? Nechám tu otázku na chvíli otevřenou. Původně jsem tuto pasáž četl takto, a myslím, že chybně: „Když Ješua slyšel, že byl Jan uvězněn, stáhl se do Galileje. Opustil Nazaret a svým domovem učinil Kafarnaum u moře na území Zebuluna

a Naftalího“. A když jsem to četl poprvé, řekl jsem si: „Počkat, tady v tom má Nový zákon zmatek“, protože to zní, jako kdyby Nový zákon říkal, že byl na nějakém nedefinovaném místě a pak se odtamtud vrátil zpátky do Galileje, a to místo zpátky v Galileji sahá od Nazaretu po Kafarnaum. Ale já vím, že to není správně, protože Nazaret *je* v Galileji. Takže nemůžete říct, že by opustil Nazaret a potom se vrátil do Galileje z Nazaretu, protože jak Nazaret, tak Kafarnaum jsou různá místa v Galileji. Takže jsem v tom měl zmatek. Pak jsem si uvědomil, o čem 11. verš mluví. Kdeže je? Je v pustině, u řeky Jordánu.

KJ: Správně. Čtu to tak, že je to po jeho zkouškách, jak jsme o tom mluvili v devátém dílu. A potom uslyší, co se děje s Janem, a zajímá mě, kde byl mezi svým křtem a zkouškami. Možná vyšel z pustyiny a procházel tím stejným místem, kde lidé čekali na křest. Když řekl: „Kde je Jan?“ „Byl uvržen do vězení“.

NG: Přesně, byl uvězněn. Tak jsem si položil otázku, proč šel do Kafarnaum. Tedy, existuje nějaké spojení mezi tím, co se říká ve verši 13: „Opustil Nazaret a svůj domov v Kafarnaum“ a tím, co říká verš 12, že se stáhl do Galileje, protože byl Jan uvězněn? Mohla by tam být spojitost. Jinými slovy, je v pustině, což je blízko dnešního Jericha, v judské poušti. Je někde poblíž jižního úseku Jordánu a Jan křtí. Mohl by být v Transjordánsku, podle předchozího popisu to vypadá, že je na druhé straně té řeky, kterou byste přeplavali za 60 vteřin. Dělal jsem kdysi rozhovor, kdy jsem stál na západním břehu Jordánu a mluvil jsem s někým na východním břehu. Nemuseli jsme ani křičet. Jen jsme si povídali. Jan ale měl základnu v té oblasti kolem Jordánu a je uvězněn. A když se pak říká: „Ješua se stáhl do Galileje“, čímž se myslí, že se stáhl buď z judské pouště, nebo od řeky Jordán, což je ta stejná oblast, a jde zpátky do Galileje. Proč ale jde do Galileje? To nedává moc smysl. Takže myslím, že existuje spojitost mezi veršem 12 a 13. Tedy, že slyší o Janově uvěznění a opouští tu oblast a je už v Galileji. A říká: „Jan je uvězněn“. Teď se musíme zabývat tím, kdo vládne v Galileji, a tady se dostáváme do určitých zmatků. Herodes měl čtyři různé syny, kteří se všichni jmenovali Herodes. To není vtip. Herodovým dědicem byl muž jménem Herodes II. Někteří badatelé ho nazývají Herodes Filip I. Je synem Mariamne, dcery Boethuse, který byl nejvyšším knězem. A Herodes II. čili Herodes Filip I. je otcem Salome. Kdo je Salome? K tomu se dostaneme v dílu Plus, Salome je dcerou Herodiady, Herodias byla první manželkou Heroda II. Představte si to. Herodes II. a jeho manželka Herodias. Jejich otec se jmenoval Herodes. Má bratra, který se jmenuje Herodes Antipas, jemuž se říká též Herodes ten Tetrarcha, dalšího bratra jménem Herodes Archelaus, dalšího bratra Heroda Filipa II. Takže tento chlapík se jmenuje Herodes Filip a má jiného bratra jménem Herodes Filip. To je podle některých badatelů. Jiní badatelé říkají: „Ne, zdroje, které mluví o těchto dvou různých Filipech, zaměňují různé syny Heroda, čímž vytvářejí dva různé Herody“.

Řekněme, že jsou zde dva různí Herodové, tedy Filip I., který se oženil s Herodias, a má dceru Salome, a má být Herodovým dědicem. Nakonec nevládne ničemu. Herodes Antipas, též zvaný Herodes ten Tetrarcha, vládne v Galileji a Peraee. Peraea je oblast v Transjordánsku. Pokud byl Jan na východním břehu Jordánu, byl na území Peraey. Pak je Jan popraven v pevnosti Machareus, která je v Peraee. Takže Jan asi skutečně působil v Transjordánsku, byl zajat a vzat do té pevnosti, kde byl později popraven.

Ješua tam možná byl s Janem a jeho učedníky a mohl říct: „Je čas od strýčka odejít“. Je v oblasti Heroda Antipy, tedy Heroda toho Tetrarchy, a chce utéct. To je jedno vysvětlení. To má ale jeden háček, a to ten, že jde do Nazaretu, jenž je součástí Galileje, která byla též pod vládou Heroda Antipa či Heroda toho Tetrarchy. Pak jde do Kafarnaum, ale to je také na území Heroda Antipy.

Takže moje první vysvětlení, které jsem tady nabídl, totiž že existuje souvislost mezi 4,12 a 4,13 je myslím chybné. Nelze říct, že uprchl před Herodem Antipou z Peraey a šel do Galileje, protože v Galileji vládne ten stejný Herodes Antipas. Víím, že je tady hodně jmen a že je to matoucí. Chci lidem doporučit, aby si vygúglili „Herod Family Tree“, rodokmen Heroda, a uvidíte, že existuje muž jménem Herodes Antipas, též zvaný Herodes Tetrarcha, který vládl v Galileji a v oblasti Peraea.

Je zde ještě jiný bratr, Herodes Archelaus. Herodes Archelaus vládl v Judsku. Jeho pokrevný bratr ze strany otce i matky je Herodes Antipas, či Herodes ten Tetrarcha, jejich matka se jmenovala Malthus Samaritánka. Herodes II. byl však, jak jsme již řekli, synem Mariamne. Herodes Filip II. čili Herodes nebo Filip ten Tetrarcha, byl synem ženy, která se jmenovala Kleopatra z Jerusálema, pozor aby se nepletla s Kleopatrou egyptskou. Je zde hodně různých jmen. Ten vládl v území, kterému se v Tanachu říká Bašán. Jsou to dnešní Golanské výšiny a části Sýrie a Jordánska.

Máme tedy tři různé Herody, Heroda Antipu, Heroda Archelausa a Heroda Filipa II., kteří vládou současně v různých částech Izraele, a Ješua jde z části území Heroda Antipa do jiné části jeho území. Když je později v Jerusalémě a stojí před Pontským Pilátem, Pilát Pontský říká: „Ten je z Galileje? Ať se s ním zabývá Herodes Antipa. Herodes Antipa je ten, který vládne v Galileji“. Je to velice matoucí, máme zde mnoho různých lidí pojmenovaných Herodes a ještě ženu jménem Herodias.

Takže to první vysvětlení, že Mt 4,12 je v příčinném vztahu s Mt 4,13 a že Ješua prchal před zatčením, bylo nesprávné, i když by mohlo vypadat pravděpodobně.

KJ: I já jsem o tom tak přemýšlel, a těším se na tvoje druhé vysvětlení. Já jsem o tom přemýšlel v termínech moderní doby. Říkal jsem si: „Co když to Herodes řídil jako mafii? Je-li jako jeho otec, nesnáší hrozby“. Dovídá se o Janovi. Dostaneme se k tomu později, co dostalo Jana do vězení. O Ješuovi ví, je to jeho bratranec. Ješua ví, že Jan o něm ví, a protože se zde pak říká: „Není to Jan vzkříšený z mrtvých?“, tak si Ješua myslí: „Půjdu-li zpátky do Nazareta, tam, kde je moje rodina, tam asi budou hledat nejdřív. Tak se raději přidám k dalším lidem a vmísím se do davu“. Nebylo to ani tak o útěku, ale spíše: „Nepůjdu do svého domova, přesunu se do Kafarnaum“.

NG: Je důležité, že jsi to řekl, protože tak, jak to zní, nebo jak to já čtu, je: „Opouštím Nazaret a jdu do Kafarnaum“, což je stažení do Galileje, ale to není správné. Máme tady tři různá místa. Místo A, které není určené, ale z kontextu můžeme říct, že je to někde u Jordánu či v Judské poušti, místo B, což je Nazaret, a pak místo C, což je Kafarnaum. Já se nemohu dočkat, až o něm budeme mluvit, protože je to tak zajímavé místo.

Takže to druhé vysvětlení, o kterém si myslím, že je správné, je, že Jan je ve vězení, takže už není důvod, aby se Ješua zdržoval v Jerichu či v oblasti Peraea, v Judské poušti. Byl tam po dobu Janovy služby, a nyní, když slyší, že Jan je uvězněn, si říká: „Dobře, půjdu zpátky domů“. Tak tu oblast kolem Jordánu opouští a jde do Nazareta. Jsou tady tedy tři místa, a není to tak jasné, když to čteš v angličtině. V hebrejštině je to jasnější.

V hebrejštině je tady něco cool. Píše se tady: „A stalo se v těch dnech, a Ješua slyšel, že Jan byl uvržen do vězení. A šel do Gilgálu.“ Kde je Gilgál? Gilgál je malá vesnice, nedaleko místa jeho služby. Jan je tedy jenom přes řeku Jordán, ponořuje lidi a dělá svou práci. Tak Ješua překračuje řeku Jordán, jde do Gilgálu, který je jenom pár mil vzdálený, a odtamtud pak jen *míjí* Nazaret. A pak to třetí, bydlí v Kfar Nachum. Děje se tady toho hodně. Mluvme o Nazaretu.

KJ: Počkej, myslím, že je tu jedna možnost. To, co jsi právě řekl, a proč je hebrejský Matouš tak úžasný – já myslím, že Gilgál je perla. Můžeš prosím vyhledat význam slova Gilgál, do něhož mohl jít? Máme tu co do činění s geografii. Je-li to po těch zkouškách, dávalo by to smysl, stojí za to se na to podívat.

NG: Gilgál je vesnice nedaleko Jericha. Zmiňuje ji Tanach. Galilea je celá oblast v severním Izraeli, horská oblast severně od údolí Jezreel a údolí Bet Šeanu. Jedno je vesnice a to druhé oblast. V hebrejštině je v tom rozdíl, GALIL, GIMEL-LAMED-JUD-LAMED, a GILGAL, GIMEL-LAMED-GIMEL-LAMED. Takže ten rozdíl mezi Galileou a Gilgálem je v tom, jestli je tam JUD nebo GIMEL, že? Mohou to být dva tahy perem, jeden delší a jeden krátký. Graficky jsou téměř stejné. Není vůbec pochyb, že buď GILGAL vznikl chybným přepisem GALIL, „Galilea“, nebo GALIL, „Galilea“ vznikla chybným přepisem slova Gilgal. Jedno z toho se zde určitě stalo. Skutečně máme jeden manuskript hebrejského Matouše, kde si někdo řekl: „Tímto se myslí Galilea. Jak vím, že by tady měla být Galilea? Protože ‘Galilea’ je v řečtině“. A změnili GILGAL na GALIL.

KJ: Počkej! Tys to našel?

NG: Ano, Howard to má dokonce ve svých poznámkách, o tom není pochyb. To je známé. Jedno z toho, GILGAL a GALIL, je chyba písaře, možná záměrná záměna. Co se mohlo stát? Řekněme, že Gilgál je původní zápis. Písař to kopíruje a řekne si: „Gilgál? Víme, že šel do Galileje“, tak to změní a v celém Novém zákoně se objevuje Galilea. Nevím, jestli Nový zákon někde zmiňuje Gilgál. Zcela jistě to není důležité místo. Je v Tanachu, dokonce na několika místech, ale celkem vzácně. Říkáme tomu tedy „chyba písaře“, kdy se vzácný termín nahradí termínem běžným. Jde o velice běžnou chybu písaře. V Izraeli je například potok zvaný JARMUT. O Jarmutu jsem nikdy neslyšel, ale JARMUK je na Středním východě velice běžný pojem. Je to velmi důležité místo. A místní obyvatelé začali nazývat Jarmut Jarmukem, podle běžnějšího a lépe známého místa. To je vysvětlení, jak jsme se od Gilgálu dostali ke Galileji.

Tím druhým vysvětlením je, že to bylo obráceně, a já to nemohu popřít. Možná, že ten originál má řečtina. Ani v jednom případě to nemůžeme říct jistě. Předkládáme možnosti. Řekneme-li, že originál má řečtina, a že bylo původně hebrejsky napsáno GALIL, pak to někdo kopíroval a místo GALIL napsal GILGAL, což je divné, protože potom cituje verš o GALIL – o Galileji, že? Takže by bylo pochopitelnější, kdyby se z Gilgálu stala Galilea. Protože ten verš v Izajášovi o pár veršů dál zmiňuje GALIL, ale co s tím má co společného Gilgál? Z geografické hlediska mi ale Gilgál dává větší smysl. Je někde v Transjordánsku v oblasti Peraea. Pak překračuje Jordán pár mil od Gilgálu a z Gilgálu potom přechází k Nazaretu a nakonec sídlí v Kfar Nachum.

KJ: Můžeš nám říct, co se Israeli v Gilgálu přihodilo?

NG: Je to krásné. Jozue (Jošua) 5:9 je to, co tady potřebujeme. Gilgál tady dostává své jméno. Joz 4 o Gilgálu mluví, ale v té době se tak ještě nenazýval. „A Jehovah řekl Jošuovi: „Dnes jsem od tebe odvalil egyptskou hanbu““.

NG: GALOTI ET CHERPAT MICRAJIM, „odvalil jsem“ - GALOTI znamená „odvalil jsem pryč“. Takže se to místo nazývá GILGAL až dodnes. Jak tedy odvalil pohanění Egypta? V Joz 5,2 se říká: „V té době řekl Jehovah Jehošuovi: „Udělej nože z pazourku a udělej druhou obřízku Israelitů““. Už léta nebyli obřezáváni. „Tak Jehošua udělal pazourkové nože a Israelité byli obřezáni v Givat Ha'aralot“, což znamená „hora předkožek“. To je důvod, proč Jošua udělal tu obřízku. Všichni lidé vyšli z Egypta, všichni muži ve věku vojenské služby po vyjití z Egypta při putování pouští zemřeli. A zatímco všichni ti lidé, kteří vyšli z Egypta, byli obřezáni, nebyl obřezán nikdo z těch, kteří se narodili po exodu během putování pouští. Neboť Israelité v poušti cestovali po 40 let, než zahynuli muži věku vojenské služby, kteří z Egypta vyšli, protože neposlušali Jehovah, a Jehovah přísahal, že jim nedá spatřit tu zemi, o které Jehovah přísáhl jejich otcům, že nám přidělí zem oplývající mlékem a medem. Ale dal místo nich povstat jejich synům a ty Jehošua obřezal, protože byli neobřezaní, cestou se totiž neobřezávalo. Když byla obřízka celého národa dokončena, zůstali v táboře tam, kde byli, dokud se nezotavili.

Je tady tedy menší slovní hříčka, že? Potom Jehovah řekl: „Odvalil jsem pohanění Egypta“. Co bylo tím pohaněním Egypta? Že nikdo, kdo se v poušti narodil, nebyl po 40 let putování pouští obřezán. A toto bylo to místo, kde byli obřezáni, a Gilgál představuje odvalení té hanby, přechod ze stavu neobřezaného do stavu obřezaného. Proč je tady ta slovní hříčka? Protože to zní, jako že naházeli ty předkožky na velkou hromadu, jako kopec. Gilgál může být od slova GAL, jež znamená „kopec“. Jsou tady dvě odlišná leč podobně znějící slova, *odvalit* pohanu a také *kopec* předkožek. Proto je to zajímavé.

KJ: Je možné, že se Ješua, který právě prošel zkouškami a křtem v Jordánu, chtěl nejprve zastavit tam, kde se hned po přechodu Jordánu zastavil Israel? Je možné, že myslel i na geografii? „Dřív než půjdu do Galileje začít se svojí službou, Janova služba je u konce, je ve vězení. Janovu službu ponořování přebírat nebudu. Půjdu na chvíli do Gilgálu a strávím tam nějaký čas, než se dostaneme k tomu, co přijde“. Jen střílím.

NG: Určitě bychom mohli říct, že jde po stopách Israelitů, jak vstupovali do země. Vstoupil do Jordánu, vystoupil z Jordánu. Jordán musíš přejít, aby ses dostal do Gilgálu nebo do Galileje. Přechází Jordán a jde do toho prvního místa, kam šli Israelité, když vstoupili do země – tím místem je Gilgál. Přešel tedy od křtu k obřízce. To by bylo to duchovní vysvětlení.

KJ: Přechází, jde do Massah, ke zkoušce na té druhé straně. Pak přechází. Je to dokonalé. Tady je ta úžasná část, ta perla. Hebrejský Matouš říká GILGAL. Když to čtu v angličtině, nedostanu to z toho ani náhodou.

NG: Má tam Howard „Gilgál“, nebo napsal „Galilea“? Nekontroloval jsem to.

KJ: Samozřejmě má „Gilgál“. Když se dívám do angličtiny, nedozvím se nic o Gilgálu ani o obřízce.

NG: Já jsem nabídl vysvětlení z hlediska textové kritiky, že jde o chybu písaře. Ty ale říkáš, že by to mohlo mít nějaký duchovní význam, proč Matouš nebo možná nějaký písař ve středověku napsal „Gilgál“. Zde bychom mohli jen těžko říct, že to byl nějaký rabin, museli byste říct, že to byl nějaký židovský věřící v Ješuu, který říká, že když Ješua vstoupil do země, zcela jistě šel hned na to první místo, kam šli po vstupu do země Israelité, a tím je Gilgál. Možná, že to původně napsal Matouš.

Je tady ta duchovní aplikace, že šel ve stopách Israelitů. Oni procházeli v poušti zkouškou, v níž selhali, ale Ješua jí prošel. Pak stejně jako oni přešel Jordán a jde do Gilgálu. Potom jde do Nazaretu, jemuž se v hebrejských manuskriptech říká NAZAREL. Je to záměrné, protože NAZAREL znamená „Boží Nazaret“. Prošel tedy kolem Nazarel, Božího Nazaretu.

KJ: Písmo říká: „Ať se obrátíš vlevo či vpravo, uslyšíš za sebou hlas, který říká: ‚Toto je ta cesta, jdi po ní‘“. To je ta myšlenka, že jsou tvé kroky řízené. Já věřím, že od chvíle, kdy se Ješua setkal se svým bratrancem u Jordánu, až do chvíle, kdy mluví o tom, jaká je jeho služba, má každé místo, kam šel, svůj význam.

NG: Dobrá. Takže je napsáno: „Přešel kolem Božího Nazareta“ a skutečně to ten název říká: NAZAREL, a bydlel v Kfar NACHUM, a potom RAMATA, což je v cizí řeči MARITIMA, nebo MARITMA“. RAMATA znamená „z výšin“, což je trochu divné, protože to tak vysoko není. Tak mě zajímá, jestli jde o to, co nazýváme dublet. Možná, že slovo RAMATA je součástí té glosy, která by mohla znít: „MARITIMA znamená ‚u moře‘, a jedná se o moře Galilejské. Galilejské moře není moře, ale jezero. K němu jen krátkou poznámku, protože o něm budeme víc mluvit v dalších dílech, kdy se dostane na člun a podobně. Je to velice významné jezero, je *tím* zdrojem vody pro Israel. Důvodem, ať již hlavním či vedlejším, pro Šestidenní válku bylo, že se Syřané pokoušeli odvést tu vodu, kterou bere z Galilejského jezera Israel, aby jako národ zahynul. Zahynuli bychom žízni, celé naše zemědělství by bylo zničeno, a to bylo tím důvodem pro Šestidenní válku. Byl to též důvod k Libanonské válce, když se pokusili ukrást vodu. Jeden z pramenů Jordánu, který napájí Galilejské jezero, je v Libanonu, a to bylo jedním z toho, co spustilo první Libanonskou válku. Je to tedy velice významný zdroj vody. Dodnes je Galilejské moře tou životadárnou krví Israele. Israel má hodně velice aridních (suchých) a semiaridních (polosuchých) oblastí, a když potom přijdete ke Galilejskému moři, je ten kraj velice humidní a plný vody. A tak bydlí v Kfar Nachum, to znamená „Město útěchy“. Musíme o Kfar Nachum mluvit. V dílu Plus se snad dostaneme k tomu, abychom citovali Izajáše a k důvodům, proč byl Jan ve vězení. Máme určité odhalení. Nemohu se dočkat, abych to sdílel. Je to něco, co tady ve veřejném dílu sdílet vskutku nemohu. Nemohu ani říct proč. Je tady ale něco, co mi dovoluje sdílet to pouze v dílu Plus, ne proto, že by mi to Keith nedovolil, ale z jistých jiných důvodů do toho nepůjdu. Je to ale vzrušující!

KJ: Modlili jsme se, abychom se k té desítce dostali, je to tak, Nehemio?

NG: To bylo určitě mým cílem, za to jsem se modlil.

KJ: K desítce jsme se dostali, deset dílů je pro veřejnost a k tomu deset dalších jako Plus. Nechci mluvit o tom, k čemu se chystáš, Nehemio, ani co jsi mohl dělat místo těch dílů Plus. Byla to jedinečná možnost jít hlouběji do toho, co jsme sami neznali, neměli o tom ani potuchy, co se objevovalo v průběhu studia. Je to tak?

NG: Zcela jistě. Když jsem se na to připravoval, zavolaal jsem ti a řekl: „Keith, musíme udělat 10, 11, 12. O tom se nedá diskutovat“. Máme toho na probírání ještě hodně.

KJ: Pro mne je to jako když skládáš mozaiku. Každý z těch dílků, které jsme probírali v minulých deseti pořadech, je jako malá ploška. Ale když je dáš dohromady.. Jsem nadšen, že jsme se dostali k počátku jeho služby. Až do té chvíle toho bylo tolik, o čem jsem vůbec nepřemýšlel, vůbec to nebral v úvahu. Jako teď naposledy ten Gilgál versus Galilea. Je to chyba? Nebo je to součást záměru, něco se tu odehrává?

Můžeme se do toho tedy zase pustit, nebo bychom mohli věnovat pár minut na posouzení těch deseti dílů. Co bys chtěl ty?

NG: Než se k tomu dostaneme, chtěl bych mluvit o několika věcech. Dnes se k tomu nedostaneme, ale ve 13. verši se říká: „Minul Nazarel, ten Nazaret Boží“. A řečtina má „Opustil Nazaret“. V angličtině to jsou tři slova, v hebrejštině tři slova. V řečtině je těch slov víc, ale stejně jich je jen několik. Ale v těch asi jen třech slovech se skrývá celý příběh. Opustil Nazaret. Proč ho opustil? Mluvili jsme o tom, proč odešel z Gilgálu nebo z té oblasti kolem Jordánu a procházel Gilgálem. Proč ale opustil Nazaret? A je tu ten záznam, k němuž se dostaneme později, o tom, co se odehrálo v synagoze v Nazaretu, kde ho podle toho záznamu téměř zabili. Je to v Matoušovi 13,53-58, v Markovi 6,1-6 a v Lukášovi 4,16-30.

Až se, dá-li Bůh, dostaneme k 13. kapitole Matouše, vrátíme se k tomuto verši a řekneme: „Hoši, pamatujete si, když jsme řekli, že opustil Nazaret? Odehrál se tam celý příběh a ani byste o tom nevěděli. Mohli byste si myslet: Jenom se tam zastavil natankovat, nakrmit velblouda nebo osla, cestou od Jordánu k Nazaretu a do Kafarnaum“. Je v tom ale celý příběh. Je tu důležitý princip. Lidé se skoro 2000 let snažili evangelia harmonizovat. Proč? Protože jednotlivá evangelia nejsou nutně v chronologickém pořadí. Někdy ano. Když je napsáno: „A potom“ – jak dlouho? Den, rok, tři týdny? Ale má to alespoň chronologické pořadí. Něco se odehrává po něčem předchozím. Je tu ale ten princip, který vidíme i v Tóře. V hebrejštině se tomu říká EIN MUKDAM UME UKHAR BATORAH, „V Tóře neexistuje chronologické pořadí událostí“. Mluvili jsme o tom v Perlách z Tóry; klasickým příkladem toho je Nu 1:1, kde se píše: „A Jehovah mluvil k Mošemu v pustině Sinaj, ve stanu setkávání“. Je tam napsáno: BE'ECHAD LECHODEŠ HAŠENI, „v prvním druhého měsíce“, BAŠANA HAŠENIT LECETAM MI'EREC MICRAJIM, „ve druhém roce jejich vyjití z Egypta“. Jaké je to tedy datum? První den druhého měsíce, že? Potom se dostaneme do Nu 9, a co tu vidíme? „Jehovah mluvil k Mošemu v pustině Sinaj ve druhém roce jejich vyjití z Egypta v tom prvním měsíci“. Takže Nu 9 se odehrává měsíc před Nu 1. Jak je to možné? Protože Tóra není v chronologickém pořadí. Někdy ano. Deuteronomium je v celkem dobrém chronologickém pořadí, i některé další části, ale nelze říct, že je Tóra v chronologickém pořadí vždy; totéž platí pro evangelia.

Když tedy v Mt 13:53-58 čteme, že je Ješua v synagoze v Nazaretu a má tam to střetnutí, je velice pravděpodobné, že se to ve skutečnosti odehrálo v Mt 4:13 a že ta chronologie není podle pořadí událostí tak, jak jsou popsány, ale že je tam vnější chronologie, jak tyto události probíhaly. Náš přítel Michael Rood napsal celou knihu nazvanou Chronologická evangelia, *The Chronological Gospels*, kde se snaží dát všechny ty různé události evangelii do přesného chronologického pořadí. Tomu se říká chronologicky zaměřená harmonizace evangelii (chronologically focused Gospel harmony). Ve druhém století napsal Tatian knihu *Diatessaron*, což znamená „skrze ty čtyři“. Jsou to harmonizovaná evangelia v aramejštině nebo v řečtině, o tom jsou dohady. Vzal Matouše, Marka, Lukáše a Jana a sestavil je podle chronologického pořadí, jak mu rozuměl.

Až se dostaneme k Matoušovi 13, budeme trochu porovnávat i s Markem a Lukášem, což je samo o sobě fascinující. Ale ta tři slova „(On) opustil Nazaret“ v sobě ukrývají celý příběh, který s námi Matouš v tuto chvíli nemá zájem sdílet, protože se chce dostat do Kafarnaum.

KJ: Dostaneme-li se až k těmto pasážím, bude krásné, že všechna ta těžká práce, kterou jsme až dosud udělali, když jsme se zabývali pozadím, nám to pomůže provázat.

NG: Jsem nadšený, protože v dílu Plus, pro který si schovám všechno ostatní, budeme mluvit o významu jména Kafarnaum. Budeme hovořit o velkém textovém problému ve 13. verši, který si většina lidí ani neuvědomuje, ale otevírají různé zdroje a říkají: „Nový zákon neznal geografii a mají to špatně“. V hebrejském kontextu to ale dává dokonalý smysl. Je to typická hebrejská syntaxe. Budeme mluvit o proroctví Izajáše a o Janu Křtiteli; jeden z nejdůležitějších hebrejských manuskriptů to svazuje s tím, za co Jan kritizoval Heroda Antipu.

KJ: Kdybyste se rozhodli jen pro jeden díl Plus, jděte do 10. dílu na nehemiaswall.

NG: Na začátku jsme si řekli: „Máme toho na sdílení hodně. Jeden způsob, jak by se to mohlo dělat, je strávit 45 minut nad každou kapitolou“. Nejsme ale limitováni formátem televize či radiového vysílání, můžeme mluvit celé hodiny. Usoudili jsme, že tři hodiny by na takto intenzivní téma bylo moc. Ti, kteří dělají tříhodinové podcasty, mají zpravidla lehká témata. Rozhodli jsme se rozdělit každý díl na dvě části. Ta první bude pro veřejnost a ta druhá pro lidi, kteří chtějí jít hlouběji. Veřejné díly můžeme dělat jen díky lidem, kteří podporují díly Plus. A máme dvě služby, já mám Makor Hebrew Foundation, ty máš BFA International. Rozhodli jsme se pro střídání. Jeden týden bude Plus díl pro ty, kteří podporují tvoji službu, další týden pro ty, kteří podporují moji službu. A doufáme, že se lidé rozhodnou podporovat obě služby a získají přístup ke všem těm informacím. Když ne, i tak je tady těch informací hodně. Ještě jsme nedokončili čtvrtou kapitolu Matouše a máme asi 20 hodin, „plus minus“, jak říkáme hebrejsky. Někdo mi napsal: „Já ty veřejné díly neposlouchám, poslouchám jen ty Plus“.

KJ: Stále se modlíme a zvažujeme, kam až můžeme jít, potřebuje to hodně času, energie a zdrojů. Řekl jsi mi, že se tvé výdaje zdvojnásobily.

NG: Doslova. Během jednoho měsíce této produkce se moje výdaje oproti loňskému roku zdvojnásobily. Tak jsem si říkal, zda je to dlouhodobě udržitelné. Ale jo, zkusme těch deset. A nahráli jsme to. Překonali jsme naši produkční kapacitu v různých ohledech. Potřebujeme vaši modlitební i finanční podporu. Moje služba více než zdvojnásobila svoji produkci. Pořady, které jsem začal dělat s Hebrejskými hlasy, Hebrew Voices, začínaly jako audio. Pak jsme přešli od audia k videu. Teď to video zdvojnásobujeme. Vydával jsem jeden díl audia každé dva týdny, teď vydávám každé dva týdny dva díly videa, což je jeden díl na jeden týden. Tím se čtyřikrát až pětkrát znásobila produkce, a systém se pod tou vahou podlamuje. Jsou způsoby, jak to řešit, ale stojí to peníze. Víím, že i tvoje služba zdokonaluje svoji infrastrukturu a též musí odolávat náporu s příchodem nových lidí, kteří se s tou informací setkávají, a to vyžaduje víc zdrojů.

KJ: Stále se modlíme za 11. díl s modlitbou, rozlišením a podporou lidí. Ale tvůj osobní i redakční přístup je prostě úžasný. Ti lidé, co dělali to pozadí za mnou, máme dvě různá pozadí, kolik kamer, různé vymoženosti. Tvoji editoři našli pokaždé způsob, jak to udělat. Chci jim poděkovat, poděkovat tobě i našim lidem Plus. A víím, že s desátým dílem jsme se dostali daleko za ten počet lidí, který jsme doufali oslovit. A znovu opakuji, pokud se rozhodnete vyzkoušet jen jeden díl Plus, jděte do desítky, protože Nehemia dostal něco, co mění hru.

NG: Mohu z toho jen něco přečíst? Genesis 49:13, ptáte se, co má toto co společného s čímkoli jiným. Mluví o Zebulunovi, k němuž se dostaneme příště. Tady jen k něčemu, co vyučují rabíni, já jsem nikdy nerozuměl, proč to učí, dokud jsem nezačal připravovat tuto pasáž. Myslel jsem si: „To je jen nějaká hloupost“. Ale když jsem uviděl ten důvod, zjistil jsem, že jsem si ho nebyl vědom. Oni totiž často něco učí, neřeknou, proč učinili který výrok, tak přemýšlíš, jestli si to jen tak nevymysleli. Někdy to tak je, ale jindy mají pro to, co říkají, dobrý důvod. A to je vyučování o Zebulunovi (Zevulunovi) a Isacharovi. Dt 33:18 říká: „A o Zevulunovi řekl..“ a já to přináším, protože tady Matouš mluví o kmeni Zevulun, s odkazem na prorockví Izajáše. Ve verších 13 a 15 mluví o zemi Zevulun a o kmeni Zevulun. Zevulun byl, jak víme, jedním ze synů Jákoba. „O Zevulunovi řekl: ‚Raduj se, Zevulune, ve svém vycházení, a Issachare ve svých stanech‘“. Rabíni to vykládali tak, že mi to nedávalo smysl, dokud jsem se nepřipravoval na tuto pasáž. Oni řekli: „Zevulun vychází. Chodí pracovat ven, a Isachar bydlí ve stanech, což znamená, že studuje Tóru“. Rabíni to vysvětlovali tak, že jméno Isachar znamená JEŠ ŠHAR, což znamená „tam je odměna“. Lea to uvádí jako důvod, proč svého syna tak pojmenovala. Rabíni to vysvětlují tak, že tu odměnu dostával Zevulun, který pracoval venku ve světě, zatímco Isachar studoval Tóru. Nebylo dost zdrojů pro oba, aby trávili svůj čas jak studiem Tóry, tak i prací venku na polích či ve světě. Zevulun tedy obětoval svoji možnost studovat Tóru na plný úvazek a studoval jen ve svém volnu, aby se Isachar mohl věnovat studiu plně. A rabíni říkají: „Je to obraz lidí, kteří svůj život věnují službě“. Oni neužívali slovo „služba“, ale mysleli to tak. Lidé, kteří svůj život věnovali službě, mají vztah s těmi, kteří jejich službu podporují, jako byl Zevulun. Ten byl tam venku ve světě, na tržištích, a jeho práce umožňuje lidem, jako jsi ty a já, studovat Slovo, abychom mohli udělat to bádání, které je třeba udělat. A Zevulun tím dostane odměnu také.

KJ: Amen.

NG: To je ten vztah Zevuluna a Isachara. Vždycky mi to připadalo krásné, ale nikdy jsem tomu neporozuměl plně. Až když jsem se připravoval na tuto část a viděl jsem, že jsou nad hranicemi Zevuluna nějaké otazníky, o kterých budeme mluvit v dílu Plus. Pocházejí z Gn 49,13: „Zevulun sídlí na mořském pobřeží. Bude mít přístav pro lodě a jeho hranice budou u Sidonu“. Potom čteme o hranicích Zevuluna v knize Jozue a ty jsou v srdci Galileje. Rabíni proto kladou oprávněnou otázku: „O čem to Jákob hovoří? Zevulun není u moře. Je v srdci Galileje, obklopen souší. Co se to tady děje?“ Odtud ti rabíni odvozují vztah mezi Zevulunem a Isacharem? Isacharovo území bylo u Středozezemního moře. Ale Isachar, který svůj život zasvětil službě, nevyjížděl na člunech pro ryby ani neprovozoval obchodní činnost jako Zevulun. To Zevulun šel na území Isachara, nastartoval čluny a vyjížděl rybařit a za obchodem, na tržiště a udržoval kontakt s Feničany, zatímco Isachar, jehož jméno znamená „tam je odměna“, sídlil ve stanech a studoval Tóru.

Chci tedy pozvat lidi, aby se mnou a mojí službou vstoupili do vztahu. Já jsem Isachar. Sedím ve stanu a studuji Boží slovo podle svých nejlepších schopností a dovedností, a sdílím to s lidmi, můžete se stát toho součástí. Věřím, že pokud podporujete moji službu, dostáváte to požehnání a tu odměnu z této služby podobně, jako to bylo v partnerství Isachara a Zevuluna. Je to skutečné partnerství.

KJ: To je nádherné, Nehemio. Při té pandemii koronaviru mě překvapilo to, že to nebylo na programu mé služby. Na toto jsme se nechystali. Měli jsme toho pro rok 2020 víc než dost, ale změnili jsme to, protože se zdá, že Otec otevřel dveře spoustě ryb, mnoha lidem, kteří mají o tuto práci, proces a studium zájem. Řekl jsem své ženě:

„Andreo, víš, že musím něco udělat, a jmenuje se to posun. Musím něco změnit, protože je tady to (po)volání, jít hlouběji do hebrejského evangelia Matouše“. Mezi tím vším, co na BFA máme, se Perly z hebrejských evangelií staly hvězdou. Myslím, že tím důvodem je obrovské množství práce, kterou jsi v předchozích dekádách udělal, takže se teď s námi můžeš o tuto informaci podělit vynést ji ven. Takže doufám, že se lidé stanou podporovateli na nehemiaswall.com a budou součástí dílů Plus.

Následuje to podstatné z neveřejné části desátého dílu Plus.

Verš 13 – zde je textový problém „Kfar Nachum.. na okraji země Zebulun“ Kfar Nachum je město na severu Galilejského jezera zvaného také Kineret (=Lyra). Kfar Nachum znamená Město útěchy. V dobách vystěhování Židů se toto místo jmenovalo Tel (=ruina) Chum. Ješua to považoval za své město. Mapy podle tohoto textu Mt 4,13 překreslovaly území Zabulun tak, aby sahalo až k Kfar Nachum, které patří k území Naftali. Podle Jozue sahá území Zebulun jen k hoře Tabor.

NG: Mám pro to vysvětlení, které je založené na syntaxi, že „při moři“, rozuměj Galilejském jezeře, je Kfar Nachum, nikoli země Zabulun.

Příklad hebrejské syntaxe z Tanachu: Gn 10,9-12: „On byl mocný lovec před Hospodinem; proto se říká: Mocný lovec před Hospodinem jako Nimrod. Počátkem jeho království byl Babylon, Erech, Akad a Kalné v zemi Šineáru. Z této země vyšel do Asýrie, kde postavil Ninive i Rechobót-ír a Kelach a Resen mezi Ninivem a Kelachem — to je velké město.“ (ČSP)

„To velké město“ je historicky jednoznačně Niniveh; jeho specifikace, „to velké město“ se v hebrejštině dává až na konec, což v překladech vytváří dojem, že „velké město“ se týká buď Resenu nebo Kelachu. Patří to ale k charakteristice hebrejské syntaxe. Doslovným překladem se v tom vytvoří zmatek. V Tanachu je to častým zdrojem chyb způsobených překladem, který nezohlednil syntaxi. Jsou na nich ale založené četné teologické konstrukce a vedlo to k mnoha nedorozuměním.

Mt 4,12 – Jan byl vsazen do vězení, protože říkal Herodovi Antipovi Filipovi, že není správné, aby měl za ženu Herodiadu, manželku svého bratra. Leviticus na dvou místech taková manželství či sexuální vztahy zakazuje, protože se tím odkrývá nahota bratra. Jedinou výjimkou je levirátní manželství, když jeden bratr zemře bezdětný, tak druhý si může vzít jeho vdovu za manželku, aby dal povstat potomstvu svého zemřelého bratra, aby jeho jméno nevymizelo.

Když postoupíme v čase: Nejstarší kompletní svitek Tóry, který máme, pochází z 12. století z Bologne. Díky abrazi se každý svitek dá rozložit jen asi 200krát. Protože kodexy jsou daleko trvanlivější, používaly se hojněji než svitky. Bolonský svitek pochází ze židovské komunity Bologne v Itálii a byl po mnohá staletí v knihovně tamní University. Tradovalo se o něm, že patřil Ezrovi, že ho Ezra přinesl s sebou z Babylona, jak píše Nehemiáš v 8. kapitole. Ze židovské synagogy se pak dostal do boloňského kláštera a z něho již v moderní době do universitní knihovny v Bologni, kde se v jedné chvíli ztratil. Nebyl doslova ztracen, jen chybně označen. Mluvílo se tedy o ztraceném boloňském svitku, a když ho kdosi objevil, hodně se o něm psalo a byl podrobně studován. Bylo v něm nalezeno něco velice neobvyklého. Skočím do 16. století k vládě krále Jindřicha VIII. Jeho ženou byla Kateřina, teta Karla V., vládce Svaté říše římské. Měli dceru, ale žádný jejich syn se nedožil dospělosti, takže Jindřich nabyl přesvědčení, že je pod Božím prokletím z Lv 20,21: „Kdyby si muž vzal ženu svého bratra, je to nečistota. Odhalil nahotu svého bratra; zůstanou bezdětní“. Vzal si totiž manželku svého bratra, když ten zemřel, a protože to katolická církev nedovolovala, tak k tomu musel dostat zvláštní povolení - dispensaci. Teď ale potřeboval dědice, aby se nestal posledním Tudorovcem, tak používal všechny kontakty, aby mu papež dovolil se rozvést a oženit s jinou ženou. Došlo k setkání mezi zástupci Jindřicha VIII. a zástupci papeže, které se odehrálo v Bologni. Zástupci Jindřicha VIII. operovali s tím, že je Jindřich prokletý podle Lv 20,12 a proto nemá dědice. Papež řekl, že je třeba se na to podívat do starého zákona. Řekl, že mají v Bologni skutečný Ezrův svitek, který Ezra přinesl z babylonského vyhnanství – domnívali se mylně, že je dva tisíce let starý. Tak šli do kláštera, rozvinuli svitek a podívali se, co je v něm napsáno. Našli tam pět vymazaných řádků, včetně verše Lv 18,16: „Neodhalíš nahotu ženy svého bratra; je to nahota tvého bratra.“ Badatelé se na to dívali a nechápali, jak by bylo možné, že židovský pisar vymazal pět řádků z Tóry. Tak hledali v historických dokladech a našli příběh Jindřicha VIII. A došlo jim, co se tady stalo. Jeden z papežových mužů se k tomu svitku dostal jako první. Papež mu nechtěl dát povolení k rozvodu, protože synovec jeho ženy měl armádu na hranicích papežského státu. To

bylo území ve střední Itálii, větší než mnohé dnešní země včetně Israele, jemuž papež skutečně vládl. Papež se bál víc Karla V. než Jindřicha VIII. Tak utíkali do kláštera, aby se tam dostali dřív než muži Jindřicha VIII., vzali břitvu a vyškrabali pět řádek textu, a když potom slavnostně otevřeli svitek, nebylo tam nic o manželství s manželkou bratra - v Lv 18,16. Zapomněli ale na Lv 20,21 a ten verš je tam dosud. Je to neuvěřitelný historický příběh. Zástupci papeže kvůli politické agendě doslova pozměnili Bibli. Žádost Jindřicha VIII. tedy zamítli a ten pak vytlačil katolickou církev z anglického území a založil Anglikánskou církev, The Church of England, aby se mohl rozvést. To všechno proto, aby získal mužského dědice.

V Mt 4,13 – doslovné pořadí: „A minul Nazaret a bydlel v Kfar Nachum Ramata v cizí řeči Maritima na kraji země Zebulun.“ Správné pořadí dle hebrejské syntaxe je: „A minul Nazaret na kraji země Zebulun a bydlel v Kfar Nachum u moře..“.

Přejdeme k proroctví, které zde Matouš cituje.

Is 8,23+9,1 (ČSP)

8,23: Avšak nezůstane pochmurná, jako teď, když na ni dolehla tíseň. Jako v době, kdy nejprve zlehčil zemi Zebulun a zemi Neftalí, ale nakonec jí dodá vážnost — cestě u moře, Zajordání a Galileji národů. 9,1: Lid, který chodí v temnotě, uvidí veliké světlo. Na ty, kdo bydlí v zemi nejhlubší tmy, na ně zazáří světlo. (ČSP)

Historický kontext: Asyřané vtrhli do země a ovládli zemi severní Israel, zvláště Zebulun a Naftalí, ale Jeruzalém nedobyli, i když ho obléhali, takže Juda vydržel a Sancherib nakonec musel odtáhnout. To je jedno vysvětlení.

Dalším vysvětlením je, že lid, kteří uvidí velké světlo, to jsou ti, kteří se vrátí ze zajetí.

Domnívám se, že důvodem, proč tento text Matouš uvádí ve vztahu k Ješuoovi, jsou verše 5 a 6 z 9. kapitoly Izajáše: „Nebot' chlapec se nám narodil, syn je nám dán; na jeho rameni spočinulo panství. Dal mu jméno Podivuhodný rádce, mocný Bůh, Věčný Otec, Kníže pokoje. Nebude konce vzrůstu jeho panství a pokoje na Davidově trůnu a nad jeho královstvím, aby ho mohl upevnit a posilnit v právu a v spravedlnosti od nynějška až navěky. Horlivost Hospodina zástupů to učiní.“ (ČSP) Základní, historická interpretace je, že se jedná o syna Izajáše. Bylo a dosud je však obvyklé aplikovat jedno proroctví i na jiné situace a s takovými výklady někteří souhlasí a jiní ne. Je tedy zapotřebí vědět, že když v Tanachu vyhledáme proroctví, na která se NZ odkazuje, najdeme je tam často v úplně jiném kontextu. Historické souvislosti jsou jiné. Autoři NZ si toho byli dobře vědomi; používali metodu výkladu, která to dovolovala. Chápali, že historické pozadí bylo jiné, ale do souvislostí toho, co zamýšleli sdělit, to dokonale zapadalo. Například 24. kapitola Lukáše mluví o tom, že sám Ješua odkryl svým učedníkům to, co o něm psali proroci. Jinde předpokládáme, že to autorům odkryl Boží duch. Když ale čteme u církevního tce Origena, že počet lidí, kteří šli s Abrahamem osvobodit Lota byl 318, a že v řečtině podle gematrie má toto číslo řecké slovo „kříž“, máme nad takovým přístupem otazník a myslíme si, že to Origen vykoumal sám, byť někteří mohou říct, že mu to zjevil Boží duch. Ale i David, na kterém spočíval Boží duch ode dne jeho pomazání, se ve 119. žalmu modlil, aby Bůh odkryl jeho oči, aby mohl vidět ty nádherné věci skryté v Tóře. Můžeme tedy předpokládat, že podobná odhalení dostal i Matouš skrze Izajáše ohledně Zebuluna a Naftalí.